

Shell Pensioenfonds *Nieuwsbrief*

Dubbele daling: beleggingen én rente

De klap die het Pensioenfonds in 2008 kreeg, met een zeer sterke daling van de dekkingsgraad, had voor zo'n tweederde te maken met de waardedaling van beleggingen en voor zo'n eenderde met de rentedaling. Onder normale omstandigheden stijgt de rente bij dalende aandelenkoersen, en omgekeerd. Nu daalden ze allebei:

- tussen half september en eind oktober kelderden de koersen;
- in drie maanden daalde de rente met zo'n 1%

Het Pensioenfonds belegde voor 70% in zakelijke waarden. Dat zijn vooral beursgenoteerde aandelen, maar bijvoorbeeld ook private equity, beleggingen in niet-beursgenoteerde ondernemingen. Ook de waarde van veel obligaties van het Pensioenfonds leed onder de kredietcrisis. De forse koersdalingen zorgen voor lagere waarde van de beleggingen.

De rentedaling veroorzaakt een stijging van de verplichtingen. Een lagere rente betekent dat er nu meer vermogen nodig is om straks de verplichtingen te kunnen nakomen. Ter illustratie: een rentedaling van 1 procentpunt (dus van 5% naar 4%) betekent dat de verplichtingen met 15% groeien.

De **minimaal vereiste dekkingsgraad** is 105% en houdt in dat het Pensioenfonds genoeg geld heeft om de pensioenen nu en in de toekomst te kunnen betalen.

De **vereiste dekkingsgraad** is het niveau waarop een pensioenfonds genoeg geld heeft om nu en later pensioenen te betalen én voldoende reserves heeft om normale schommelingen in de markt op te kunnen vangen. Voor het Shell Pensioenfonds ligt deze tussen 120% en 130%.

Snelle daling dekkingsgraad, direct maatregelen

Het Shell Pensioenfonds heeft een harde klap gekregen van de kredietcrisis. De dekkingsgraad – de verhouding tussen het vermogen en de verplichtingen – zakte binnen een jaar van 180% naar 85% per eind november. Kees Linse, voorzitter van het bestuur, legt uit wat er gebeurde én wat de maatregelen zijn. 'In de eerste helft van 2008 was er nog niet zo veel aan de hand. Schommelingen op de beurzen, meer niet. Maar vanaf midden september ging het ineens razendsnel.'

Lees verder op pagina 2.

Deskundig advies, onder hoge druk

De deelnemersraad geeft het bestuur gevraagd en ongevraagd advies. Dat gebeurt steeds op basis van een sterke, evenwichtige argumentatie. Voorzitter Lion Goudsmit verzekert dat dit ook in de huidige extreme omstandigheden gebeurt. 'We zijn kritisch en constructief. We moeten samen alle zeilen bijzetten om op een goede manier door deze moeilijke tijd heen te komen. Die insteek kiezen we ook voor onze advisering. En we benadrukken het belang van goede communicatie met alle belanghebbenden. Zeker nu.' *Lees verder op pagina 3.*

Zo belegt het Pensioenfonds

Een pensioenfonds heeft een 'verre horizon' en moet vele jaren vooruitkijken. Het beleggingsbeleid weerspiegelt die lange-termijn aanpak. Het Pensioenfonds kijkt daarbij vooral naar de balans: aan de ene kant is er oog voor de financiële risico's, aan de andere kant is het nodig om rendement te behalen. Het afdekken van risico's is een kostbare zaak en bovendien: zeer terughoudend beleggen betekent dat er te weinig rendement wordt behaald. *Lees verder op pagina 3.*

Nog beter informeren

We informeren u regelmatig en op verschillende manieren over nieuws en ontwikkelingen rond het Pensioenfonds. Dat vinden we belangrijk; u hebt er recht op te weten hoe we de zaken aanpakken. Het gaat immers om uw inkomen, nu of later. U krijgt als deelnemer het jaarlijkse pensioenoverzicht en als pensioengerechtigde de indexatiebrief. Daarnaast maken we verschillende brochures en leggen we in jaarverslagen verantwoording af over het beleid van het Pensioenfonds. Jaarlijks houden wij u op de hoogte van het reilen en zeilen van het Pensioenfonds in Feiten & Cijfers, de 'populaire versie' van het jaarverslag. En we hebben uiteraard onze website (www.shell.nl/pensioenfonds), waar u een schat aan informatie kunt vinden. We vertrouwen er natuurlijk op dat u leest – en blijft lezen – wat u van ons ontvangt en dat u ook in de toekomst regelmatig de website bezoekt. Toch vinden we het goed om nog een vorm van communicatie toe te voegen. Daarom brengen we deze nieuwsbrief uit. We willen u daarmee op de hoogte houden van actuele ontwikkelingen. Deze editie is, hoe kan het anders, helemaal gewijd aan de gevolgen die de financiële crisis heeft voor het Pensioenfonds, en wat dat betekent voor uw pensioen. De crisis heeft de wereld in enkele maanden tijd ingrijpend veranderd. Het Pensioenfonds is daar flink door geraakt. In deze nieuwsbrief leest u de oorzaken, maar ook de maatregelen die inmiddels genomen zijn om weer een financieel gezond pensioenfonds te worden. De nieuwsbrief zal in de nabije toekomst vaker verschijnen, maar niet op vaste momenten. We brengen de nieuwsbrief uit wanneer er belangrijk nieuws is, waarover we u graag willen informeren.

Margreet de Nie

Directeur Shell Pensioenbureau Nederland

Vervolg op 'Snelle daling dekkingsgraad, direct maatregelen' van pagina 1

Kees Linse kijkt terug op een bizarre periode: 'Vanaf medio september kelderden de beurzen en tegelijkertijd ging de rente omlaag. Dat dubbele effect heeft ons hard geraakt. Begin oktober zakte onze dekkingsgraad onder het voor het Pensioenfonds vereiste niveau en nauwelijks een week daarna gingen we door de grens van 105% heen.'

Meteen maatregelen

Het bestuur en de directie van het Pensioenfonds deden meteen wat er gedaan moest en kon worden. Kees Linse: 'We hebben het uiteraard direct aan De Nederlandsche Bank gemeld toen onze dekkingsgraad onder de grens zakte. Vervolgens zijn we meteen aan de slag gegaan met twee herstelplannen, om eerst op 105% en daarna weer op ten minste het vereiste niveau terug te komen. Het eerste herstelplan hebben we op 19 december 2008 ingediend bij De Nederlandsche Bank, het tweede plan dienen we vóór 1 april in.'

Het bestuur heeft zich laten bijstaan door een speciaal gevormde werkgroep, die de herstelplannen heeft voorbereid. Daarin zitten een beleggingsstrateeg, een actuaaris, de directeur van ons Pensioenbureau en een in pensioenen gespecialiseerde jurist.

Aanvullen

Kees Linse geeft aan dat Shell en het Pensioenfonds een Uitvoeringsovereenkomst hebben afgesloten. 'In het verleden zijn met Shell al afspraken gemaakt hoe het Pensioenfonds bij onderdekking zal worden ondersteund. Die houden in dat indien de dekkingsgraad zich gedurende zes maanden regelmatig beneden 105% bevindt, Shell zal gaan aanvullen tot een dekkingsgraad van 105%. Dit wordt nu besproken met de werkgever. Dat is ook de kern van ons korte-termijn herstelplan.'

Gevolgen

Het Pensioenfonds heeft inmiddels ook besluiten genomen over de premiehoogte. De premie voor de werkgever is op 1 januari 2009 omhoog gegaan van 5% naar 23,6%. De premie voor werknemers over het salarisdeel boven € 74.881 is verhoogd van 2% naar 8%, het normale niveau volgens het reglement. Kees Linse licht toe: 'Voor deelnemers is er geen verandering in de pensioenopbouw; wel is er een einde gekomen aan de tijdelijk lagere premie over het salarisdeel boven € 74.881. De pensioengerechtigden krijgen gewoon hun pensioen. Belangrijk is natuurlijk wel dat we nog een besluit moeten nemen over de indexatie.'

Kees Linse

Vervolg op 'Deskundig advies, onder hoge druk' van pagina 1

‘Voor de samenstelling van de deelnemersraad hebben we, los van de formele verdeling van vier deelnemers en acht gepensioneerden, eigenlijk twee voorname criteria. De eerste is evenwicht in de verdeling; het is belangrijk dat onze leden uit diverse geledingen van het bedrijf komen. En minstens zo belangrijk is deskundigheid op het gebied van de zeer complexe pensioenmaterie. Die hebben we echt nodig om samen tot goed gefundeerde adviezen te kunnen komen. De

Lion Goudsmit

afgelopen jaren is de deelnemersraad steeds verder gegroeid in zijn deskundigheid, de kwaliteit van de advisering is steeds verder toegenomen. Dat koesteren we.’

Lion Goudsmit benadrukt het belang van communicatie naar alle belanghebbenden, juist in deze tijd. ‘We hebben sinds het najaar veel brieven gekregen, mensen zitten met vragen. Daarom hebben we erop aangedrongen de

pensioeninformatie effectiever en toegankelijker te maken. Wij hebben de persoonlijke brief van afgelopen december dan ook met instemming begroet. Hetzelfde geldt uiteraard voor deze nieuwsbrief.

Pensioeninformatie is moeilijk en complex en de verleiding is dan ook groot om de beschikbare informatie terzijde te leggen. Toch lezen en de tijd nemen, zou ik iedereen willen aanraden.’ Op dit moment krijgt één zaak prioriteit van de deelnemersraad: het advies over het herstelplan voor de lange termijn. ‘Onlangs hebben we een workshop gehad over het lange-termijn herstelplan en alle aspecten van de situatie nog eens goed doorgenomen. Het is heel kort dag, ook voor de deelnemersraad. We zullen heel alert moeten zijn om op zo’n korte termijn een evenwichtig en gefundeerd advies te kunnen uitbrengen.’

Vervolg op 'Zo belegt het Pensioenfonds' van pagina 1

Elke drie jaar stelt het bestuur het beleggingsbeleid opnieuw vast. Dat gebeurt aan de hand van een gedegen studie naar de ontwikkelingen binnen het Pensioenfonds én op de financiële markten. Deze studie was in 2007 net afgerond.

Normaal gesproken is er bij schommelingen op de beurs geen aanleiding om het beleggingsbeleid aan te passen. Het gaat immers om de lange termijn. Maar het zijn bijzondere omstandigheden, dus heeft het Pensioenfonds een aantal maatregelen genomen zonder de lange termijn uit het oog te verliezen:

- het beleggingsbeleid is tijdelijk aangepast; het percentage aandelen is verlaagd ten gunste van overige beleggingen, met name staatsobligaties;
- er is een studie gestart om te bepalen of het beleggingsbeleid meer permanent moet worden aangepast;
- er zijn risicobeperkende maatregelen genomen, zoals het aflossen van leningen.

OORZAKEN SNELLE DALING DEKKINGSGRAAD

De enorme en snelle daling van de dekkinggraad heeft een aantal oorzaken:

- het Pensioenfonds belegt al vele jaren voor 70% in zakelijke waarden, vooral aandelen. Dit is hoog vergeleken met andere pensioenfonds. Het Pensioenfonds belegt ook relatief veel in opkomende markten. Deze combinatie leverde in de afgelopen jaren een hoger rendement dan gemiddeld. Maar deze beleggingen zijn nu het hardst in waarde gedaald;
- als aandelenkoersen dalen, stijgen normaal gesproken de obligatiekoersen; dat was nu niet het geval. Daardoor daalden ook de beleggingen in obligaties van het Pensioenfonds flink in waarde, behalve de beleggingen in staatsobligaties;
- de rentedaling veroorzaakte een stijging van de verplichtingen.

Wie doet wat?

- **Het bestuur**, met vier werkgeversleden en vier werknemersleden, bepaalt het beleid.
- **Shell Pensioenbureau Nederland B.V.** (SPN) vormt de directie van het Pensioenfonds. SPN heeft de dagelijkse leiding, voert de pensioenregeling uit en adviseert het bestuur over het pensioenbeleid. Het bestuur blijft eindverantwoordelijk.
- **Shell Asset Management Company B.V.** (SAMCo) beheert het vermogen van het Pensioenfonds. Ook adviseert SAMCo het bestuur over het beleggingsbeleid.
- **De deelnemersraad** adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd. De raad bestaat uit vier deelnemers en acht pensioengerechtigden.
- Het bestuur legt jaarlijks achteraf verantwoording af over het gevoerde beleid aan **het verantwoordingsorgaan**, bestaande uit twee werkgeversleden, twee werknemersleden en twee pensioengerechtigden
- **De Nederlandsche Bank** en de **Autoriteit Financiële Markten** zijn de externe toezichthouders van de pensioenfonds.

Vraag & antwoord

- 1** *Is mijn reeds opgebouwde pensioen in gevaar?*
Nee, door de maatregelen die het bestuur heeft genomen, waaronder het beroep op aanvulling door de werkgever, is er daarmee geen reden om zorgen te hebben over de opgebouwde pensioenen.
- 2** *Is de betaling van mijn maandelijkse pensioen in gevaar?*
Nee. Uw pensioen wordt gewoon uitbetaald. Er zijn voldoende middelen om de ingegane pensioenen te betalen. Over indexatie moet nog een besluit worden genomen.
- 3** *Wat is een dekkingsgraad?*
De dekkingsgraad is de verhouding tussen de huidige marktwaarde van de beleggingen en de huidige waarde van de pensioenverplichtingen, uitgedrukt in een percentage.
- 4** *Wat doet het bestuur om weer op een hogere dekkingsgraad te komen?*
Allereerst heeft het bestuur een herstelplan gemaakt voor de korte termijn, zodat de dekkingsgraad binnen drie jaar weer op 105% komt. Dit plan is op 19 december 2008 ingediend bij De Nederlandsche Bank. Het tweede herstelplan, dat het Pensioenfonds binnen vijftien jaar weer op de vereiste dekkingsgraad moet brengen, gaat vóór 1 april naar De Nederlandsche Bank.
- 5** *Welke maatregelen zijn genomen?*
De premie voor de werkgever is op 1 januari 2009 omhoog gegaan van 5% naar 23,6%.
De premie voor werknemers over het salarisdeel boven € 74.881 is per dezelfde datum omhoog gegaan van 2% naar 8%, het normale niveau volgens het geldende pensioenreglement.
- 6** *Gaat Shell het Pensioenfonds financieel steunen?*
Shell zal verplichtingen zoals die in de Uitvoeringsovereenkomst met het Pensioenfonds zijn vastgelegd nakomen. In het verleden zijn met Shell al afspraken gemaakt hoe het Pensioenfonds bij onderdekking zal worden ondersteund. Die houden in dat indien de dekkingsgraad zich gedurende 6 maanden regelmatig beneden 105% bevindt, aanvulling zal gaan plaatsvinden door de werkgever tot een dekkingsgraad van 105%. Dit wordt nu besproken met de werkgever.

Herstelplannen naar De Nederlandsche Bank

Het Shell Pensioenfonds heeft op 19 december 2008 een korte-termijn herstelplan naar De Nederlandsche Bank gestuurd om de dekkingsgraad binnen drie jaar weer naar 105% te brengen. Vóór 1 april volgt het lange-termijn herstelplan, waardoor de dekkingsgraad weer op het vereiste niveau moet komen. In de herstelplannen moet het Pensioenfonds een aantal elementen opnemen. De belangrijkste zijn:

- een vereiste totale premie
- een eventuele aanpassing van het beleggingsbeleid
- eventuele maatregelen in de vorm van aanvulling door de werkgever
- goed onderbouwde aannames en veronderstellingen over de ontwikkeling van de verplichtingen en het vermogen in de toekomst

De Nederlandsche Bank beoordeelt of de plannen realistisch zijn, en praktisch haalbaar. Het Pensioenfonds rapporteert regelmatig aan De Nederlandsche Bank over de voortgang.

Marktwaarde en marktrente

De Pensioenwet schrijft voor hoe de waarde van zowel het vermogen als de verplichtingen moet worden berekend. Voor het vermogen is dat de marktwaarde, dus voor aandelen de beurskoers. Voor de verplichtingen geldt de marktrente. Een eenvoudig voorbeeld: wie over een jaar 100 euro moet betalen, moet nu bij een rente van 5% iets meer dan 95 euro op een spaarrekening zetten om straks aan die verplichting te kunnen voldoen. Bij een rente van 3% is nu ruim 97 euro nodig om straks die 100 euro te kunnen betalen. Daalt de rente, dan is er nu dus meer nodig.

Disclaimer

De maatschappijen waarin Royal Dutch Shell plc direct of indirect deelnemingen heeft, zijn afzonderlijke rechtspersonen met een eigen identiteit. In deze nieuwsbrief wordt het collectieve begrip "Shell" gebruikt om de verschillende bij het Shell Pensioenfonds aangesloten Shell werkgevers en joint ventures aan te duiden.

Aan deze nieuwsbrief kunnen geen rechten worden ontleend. In het Reglement staat de officiële juridische tekst van de pensioenregeling.

The English version of this newsletter can be downloaded from the website:
www.shell.nl/pensioenfonds

Stichting Shell Pensioenfonds
Postbus 65, 2501 CB Den Haag
E-mail pensioenfonds@shell.com
Internet www.shell.nl/pensioenfonds